

๑. สติอาการปัญหา ๗๐

พระราชชาตรีถามว่า "พระผู้เป็นเจ้าของเจ้า สติย่อมเกิดขึ้นด้วยอาการเท่าไร ?"

พระเถระเจ้าถวายวิสัชนาว่า "ขอถวายพระพร สติย่อมเกิดขึ้นด้วยอาการสิบหกอย่าง คือ: เกิดขึ้นแก่ผู้รู้บ้าง เกิดขึ้นเพราะความเตือนบ้าง เกิดขึ้นเพราะวิญญานอาศัยนิมิตอันสำคัญบ้าง เกิดขึ้นเพราะวิญญานอาศัยสิ่งที่เป็นประโยชน์บ้าง เกิดขึ้นเพราะวิญญานอาศัยสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์บ้าง เกิดขึ้นเพราะนิมิตอันเหมือนกันบ้าง เกิดขึ้นเพราะนิมิตอันผิดกันบ้าง เกิดขึ้นเพราะลักษณะบ้าง เกิดขึ้นเพราะความระลึกบ้าง เกิดขึ้นเพราะความสังเกตบ้าง เกิดขึ้นเพราะความนับบ้าง เกิดขึ้นเพราะความจำบ้าง เกิดขึ้นเพราะภาวนาบ้าง เกิดขึ้นเพราะแก้ตำรับออกดูบ้าง เกิดขึ้นเพราะความเก็บไว้บ้าง เกิดขึ้นเพราะความเคยพบบ้าง."

สติเกิดขึ้นแก่ผู้รู้อย่างไร ? ท่านผู้รู้ทั้งหลายผู้ระลึกชาติได้ เช่น พระอานนท์และอุบาลิกาชุขชุตตราหรือท่านผู้อื่น ย่อมระลึกชาติได้, สติเกิดขึ้นแก่ท่านผู้รู้อย่างนี้."

สติเกิดขึ้นเพราะความเตือนอย่างไร ? ผู้มีสติพื้นเพโดยปกติผู้อื่นเตือนให้ระลึกได้, สติเกิดขึ้นเพราะความเตือนอย่างนี้."

สติเกิดขึ้นเพราะวิญญานอาศัยนิมิตอันสำคัญอย่างไร เมื่อใดได้ อภิเษกในสมบัติก็ดี ได้บรรลุโสดาปัตติผลก็ดี เมื่อนั้นสติกำหนดจำก็เกิดขึ้น. สติเกิดขึ้นเพราะวิญญานอาศัยนิมิตอันสำคัญอย่างนี้."

สติเกิดขึ้นเพราะวิญญานอาศัยสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างไร ? คนได้ความสุขในชาติใด ก็ระลึกถึงที่นั้นว่า 'เราได้ความสุขในที่โน้น,' สติเกิดขึ้นเพราะวิญญานอาศัยสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างนี้."

สติเกิดขึ้นเพราะวิญญาน อาศัยสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์อย่างไร ? คนได้ความสุขในชาติใด ก็ระลึกถึงที่นั้นว่า 'เราเคยได้ความสุขในที่โน้น,' สติย่อมเกิดเพราะวิญญานอาศัยสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์อย่างนี้."

สติเกิดขึ้นเพราะนิมิตที่เหมือนกันอย่างไร ? ได้เห็นคนที่คล้ายกันแล้วระลึกถึงมารดาที่ดี บิดาที่ดี พี่ชายน้องชายที่ดี พี่หญิงน้องหญิงที่ดี, ได้เห็นอูฐ

กิติ โศกิตี ลากิตี ที่คล้ายกันแล้ว ระวังถึงสัตว์เช่นนั้นตัวอื่น, สติเกิดขึ้นเพราะ
นิमितที่เหมือนกันอย่างนี้.

สติเกิดขึ้นเพราะนิमितที่ไม่เหมือนกันอย่างไร ? ระวังได้ว่า 'สีของสัตว์
ตัวโน้น เช่นนี้, เสียงของคนโน้น เช่นนี้, กลิ่นรสสัมผัสของวัตถุโน้น เช่นนี้',
สติเกิดขึ้นเพราะนิमितที่ไม่เหมือนกันอย่างนี้.

สติเกิดขึ้นเพราะลักษณะอย่างไร ? เจ้าของเห็นโคของตัวแล้วรู้ได้จำได้
เพราะตำหนิ เพราะลักษณะ, สติเกิดขึ้นเพราะลักษณะอย่างนี้.

สติเกิดขึ้นเพราะความระลึกอย่างไร ? ผู้มีสติพินเพื่อนโดยปกติ ผู้อื่น
เตือนว่า 'ระลึกดูเถิด ๆ' ดังนี้ ให้ระลึกได้บ่อย ๆ, สติเกิดขึ้นเพราะความระลึก
อย่างนี้.

สติเกิดขึ้นเพราะความสังเกตอย่างไร ? เพราะเราได้เคยเรียนหนังสือรู้
ได้ว่า 'ต่ออักษรตัวนี้.' จะต้องเขียนอักษรตัวนั้น', สติเกิดขึ้นเพราะความสังเกต
อย่างนี้.

สติเกิดขึ้นเพราะความนับอย่างไร ? เพราะเคยได้เรียนความนับผู้ นับ
จึงนับได้มาก, สติเกิดขึ้นเพราะความนับอย่างนี้.

สติเกิดขึ้นเพราะความจำอย่างไร ? เพราะได้เคยเรียนความจำ ผู้จำจึง
จำได้มาก, สติเกิดขึ้นเพราะความจำอย่างนี้.

สติเกิดขึ้นเพราะภาวนาอย่างไร ? ภิกษุในศาสนาี้ ระวังถึงขันธ
สันดานที่ตนอาศัยอยู่ในกาลก่อนได้หลายอย่างต่าง ๆ กัน คือ ระวังได้ชาติ
หนึ่งบ้าง สองชาติบ้าง สามชาติบ้าง สี่ชาติบ้าง ห้าชาติบ้าง สิบชาติบ้าง ยี่สิบ
ชาติบ้าง สามสิบชาติบ้าง สี่สิบชาติบ้าง ห้าสิบชาติบ้าง ร้อยชาติบ้าง พันชาติ
บ้าง แสนชาติบ้าง ตลอดสังวัฏฏกัป (คือ กัปที่สี่อม) เป็นอันมากบ้าง
ตลอดวิวัฏฏกัป (คือ กัปที่เจริญ) เป็นอันมากบ้าง ว่าในที่โน้น เราได้เป็นผู้
มีชื่ออย่างนั้น มีโคตรอย่างนั้น มีพรรณอย่างนั้น มีอาหารอย่างนั้น เสวยสุข
เสวยทุกข์อย่างนั้น มีที่สุดอายุเท่านั้น ครั้นเลื่อนไปจากที่นั้นแล้ว ได้ไปเกิดในที่
โน้น แม้ในที่นั้น เราได้เป็นผู้มีชื่ออย่างนั้น มีโคตรอย่างนั้น มีพรรณอย่างนั้น มี
อาหารอย่างนั้น เสวยสุขเสวยทุกข์อย่างนั้น มีที่สุดอายุเท่านั้น ครั้นเลื่อนไป
จากนั้นแล้ว มาเกิดขึ้นในที่นี้, ท่านระวังขันธสันดานที่ตนเคยอาศัยอยู่ในกาล
ก่อนหลายอย่างต่าง ๆ กัน พร้อมทั้งอาการและเพศพรรณฉะนี้, สติเกิดขึ้น

เพราะภาวนาอย่างนี้.

สติเกิดขึ้นเพราะแก้ตำรับออกดูอย่างไร ? เหมือนพระเจ้าแผ่นดินทรง
ระลึกถึงพระราชกำหนดสำหรับปกครองแผ่นดิน ตรัสสั่งให้นำคัมภีร์ที่จารึก
พระราชบัญญัติมาทอดพระเนตรแล้ว ทรงระลึกพระราชกำหนดข้อนั้นได้, สติ
เกิดขึ้นเพราะแก้ตำรับออกดูอย่างนี้.

สติเกิดขึ้นเพราะความเก็บไว้ได้อย่างไร ? ได้เห็นของที่เก็บไว้แล้ว ระลึก
ขึ้นได้, สติเกิดขึ้นเพราะความเก็บไว้อย่างนี้.

สติเกิดขึ้นเพราะเคยพบอย่างไร ? เพราะได้เห็น ระลึกถึงรูปได้ เพราะ
ได้ฟัง ระลึกถึงเสียงได้ เพราะได้ดม ระลึกถึงกลิ่นได้ เพราะได้ชิม ระลึกถึงรส
ได้ เพราะได้ถูกต้อง ระลึกถึงสัมผัสได้ เพราะได้รู้แจ้ง ระลึกถึงธัมมารมณได้,
สติเกิดขึ้นเพราะเคยพบอย่างนี้.

สติเกิดขึ้นด้วยอาการสืบทอดอย่างเหล่านี้แล ขอถวายพระพร."

ร. "พระผู้เป็นเจ้าช่างฉลาดจริง ๆ."